

Z historie hornokrutské školy

Ke 150. výročí vysvěcení budovy školy

Několik slov úvodem

Naše škola má narozeniny!

A ne ledajaké – připomínáme si 150. výročí vysvěcení současné budovy školy, přesněji řečeno její nejstarší části....

Ale nepředbíhejme – máte-li zájem a chuť dozvědět se, **jak to tedy vlastně bylo před těmi 150 lety?** – prostě něco víc o historii zdejší školy, jste zváni:

Zastavte se na chvíli v neúprosně prchajícím čase, zapomeňte na všední starosti o přítomnost i budoucnost a pojd'te si s námi zalistovat v archívu zdejší školy. Věřte, jsou tam „poklady“ – zcela jiné, než jaké by zajímaly nezvané návštěvníky naší, v tomto roce už čtyřikrát vykradené školy. Staré popsané papíry – kroniky a další dokumenty – vydávají však cenná svědectví o životech a práci lidí, kteří zde prožili část svého vyměřeného času, o žácích a jejich učitelích. Jistě je ve školních zdech potkalo dobré i zlé a zanechali v jejich prostorách svůj „otisk“. Náš pokus o jeho „dešifrování“ nemůže být nikdy zcela přesný, protože se ohlížíme očima člověka konce 20.století; přesto však může být zajímavý. Zaměřili jsme se více na dávnější minulost, jejíž pamětníci již nežijí. Nechceme, aby upadla v zapomenutí.

Předkládáme Vám jen střípky z historie školy, poskládané do úseků, vymezených osobnostmi, které stály v čele školy. Není bohužel možné zabývat se podrobněji osudy jednotlivých učitelů, i když by si to mnozí zasloužili. Sama tato práce však vznikla jako poděkování všem, kteří zanechali v historii školy stopu dobrou a užitečnou – těm, kteří žijí mezi námi, i těm, kteří již odešli.

Moje osobní poděkování patří p. Ladislavu Procházkovi Bohouňovic, znalci historie Hornokrutska, který mi poskytl zajímavé materiály a informace o historii školy a celého kraje. Dále děkuji paní učitelce Heleně Cháberové a Květoslavě Slavíčkové, oběma nejen za podněty a pomoc při psaní této práce, ale za všechno....

Dana Oplová
září 1999

Na titulním listu a pozvánkách k oslavám je použita kresba řídicího učitele Josefa Jareše z titulního listu „Pamětní knihy obecné školy v Horních Krutech od r. 1938“.

Z historie hornokrutské školy

Nejstarší záznamy, vztahující se k hornokrutské škole, pocházejí z doby po třicetileté válce.

Jaroslav Procházka ve své kronice Z rodného kraje, v kapitole O krutské škole, uvádí výsledky svého důkladného pátrání:

Jako nejvzdálenější stopu na cestě proti proudu času našel údaj, že „roku 1665 zemřela Anna Morynová, žena krutského kantora“.¹⁾

Z tohoto zřejmě matričního zápisu můžeme vyvodit a za doložený považovat fakt, že jakási škola v **Horních Krutech existovala již v roce 1665.**

Známe i několik jmen krutských kantorů z druhé poloviny 17. a počátku 18. století, např. Marek Nevrkle (1669) či Václav Bílek (1671-1675).

V roce 1677 byla však „škola pustá“ – jak krátce sděluje kostelecký urbář, rukopis o váze asi 15 kg v okovaných deskách se zlatou ořízkou, podle které se mu také říká Zlatá kniha.²⁾

Ale již o několik let později se objevují další jména:

1684 – 1688 tkadlec Jiří Klepáček

1697 – 1701 Jan Nekolný

1702 – Karel Pelický

1703 – 1732 krejčí Jan Beránek.

Teprve, když přešlo kostelecké panství r. 1712 do rukou kněžny Marie Terezie Savojské, začaly se v našem kraji pomalu zahlazovat stopy dlouhé války. V roce 1730 obnovila vrchnost v Krutech faru. První farář Václav Čípa (byl strýcem Františka Vaváka, rychtáře a kronikáře z Milčic) našel faru poboženou, a tak se nastěhoval do dřevěné zpuštělé školy ke kantorovi – krejčímu Beránkovi, který se musel přestěhovat jinam.

Do farské pamětní knihy, kterou zde založil, Čípa napsal:

„Kromě těchto dvou budov (dřevěné zbořené fary, v níž nikdo nebydlel, a staré školy, taktéž ze dřeva postavené), z nichž šla na člověka hrůza, byla zde jen poušť.“³⁾

1) Jaroslav Procházka: Z rodného kraje, 1940, str. 232

Josef Tůma: Paměti osad na Kouřimsku, 1915, str. 276

2) J. Procházka, str. 72

3) podle zápisu v nejstarší školní kronice, str. 15

Avšak už v letech 1731 – 1732 vystavěla vrchnost nejen faru, ale i novou zděnou školu, dnešní domek č. 17. Budova pak sloužila svému účelu více než sto let a řízením osudu se ke svému původnímu poslání na čas vrátila ještě v druhé polovině dvacátého století.

Péčí šlechtné majitelky panství ovšem v této době vznikla především dominanta obce – nový barokní kostel sv. Václava, který byl vysvěcen 6.října roku 1743.

Kněžna, patronka kostela i školy, zrušila na svém panství sobotáles – osvobodila tak na čas své poddané od placení školného v penězích i naturáliích a sama nadační listinou z r. 1755 zabezpečila učitelům podporu. Za tuto přízeň se však kantoři s dětmi museli každou sobotu v kostele modlit předepsané modlitby, což bylo zrušeno až v roce 1922. ⁴⁾

Prvním učitelem na nové škole byl Jan Schön, pražský měšťan. Zemřel roku 1751, „v příkladném živobytí vinšovaný a od kolaturníků všech milovaný.“ ⁵⁾ Dalších deset let zde vyučoval František Částka a po něm v r. 1762 Jakub Jedlička. Pak již přišla učitelská rodina Beršíků, která se v Krutech udržela přes půl století. Byl to především Václav Beršík (zemřel roku 1817 v 78 letech), po něm jeho syn Josef, který měl za pomocníka po r. 1814 svého syna Františka. Od roku 1833 byl pomocníkem Jan Frída, který pak vedl školu v letech 1838 – 42.

V roce 1842 tu tři měsíce pobyl ještě Ferdinand Stárek a po něm už přišla významná osobnost – **Václav Vokálek**, který v Horních Krutech působil dvacet let, z toho větší část už v nové školní budově. Přistěhoval se 17.3.1843 ze Skalice a „19.března při službách Božích veřejně lidu byl představen.“ ⁶⁾

Jím končí historie „druhé krutské školy“ – té zděné na místě dnešního domku číslo 17, jestliže za první považujeme onu dřevěnou, zpusťlou školu z dob po třicetileté válce.

Počty dětí, které chodily do této „druhé školy“, uvádí J. Procházka takto:

R. 1788 bylo napočteno 125 dětí, z nichž docházelo 32, na jaře 36

R. 1821 bylo 318 žáků, ale místa bylo jen pro 90

R. 1833 se čítalo 221 dětí a na opakovací hodiny chodilo 122

R. 1848 se uvádějí jen 144 žáci. ⁷⁾

4) J. Procházka, str. 234

5) citace z farské pamětní knihy, zapsaná v nejstarší školní kronice na str. 15

6) školní kronika str. 16

7) str. 236

Roku 1849 stará škola dosloužila. Vrchnost ji proměnila v hospodu a v sousedství byla postavena nákladem knížete Aloise Liechtensteina a za přispění osadníků **nová dvoutřídní škola – základ současné budovy.**

V přízemí byl byt pro učitele a podučitele a v poschodí dvě učebny. Ve druhé třídě se ale začalo učit až o několik let později, když bylo zřízeno podučitelské místo (J. Procházka uvádí rok 1856, ale v kronice na straně 16 je uveden rok 1854).

O stavbě současné školy a jejím vysvěcení píše nástupce Václava Vokálka Gotthard Bedrníček na první stránce školní kroniky, kterou založil a na štítku nadepsal: „**Památní kniha školy Horno-Krut. od r. 1879-80**“. V této kronice je zachycena historie školy až do roku 1937.

Přepis první strany (i s chybami):

„Kronika školní nebyla za dřívějších úřadů školních tak přísně a samostatně vedena, jak toho ministeriální nařízení ze dne 20. srpna 1870., § 33. vyžaduje, nýbrž jen ve skrovných úryvcích tu a tam jen něco málo zaznamenáno jest v pamětní knize chované na faře.

Zprávy tuto zachované počínají rokem 1848. v kterémžto roce přičiněním místního p. duchovního správce Krutské fary Jana Šedrle, p. vrchního Jana Nejebse, pak p. Josefem Hiklem co důchodního z Černého Kostelce a povolením tehdejšího patrona J.O. knížete p. Aloisia z Liechtenšteina, počala se stavěti nová škola. Na základě plánu, zhotoveného p. Josefem Štiebitzem ingeneurem z Č. Kostelce, provedli stavbu této školní budovy Jan Chejn, mistr zednický z Čer. Kostelce, Václav Hanzálek mistr tesařský z Krymlova a Hynek Mach mistr truhlářský z Horních Krut.

Stavba tato byla roku 1849. dokončena a 30. září téhož roku důstojným p.školdozorcem Václavem Šustrem děkanem z Česlic u přítomnosti zástupců patronátu a okolního duchovenstva, též představených obcí slavně vysvěcena. První učitel, v této nové školní budově působící, byl p. Václav Vokálek. Za pomocníka byl p. Jan Šámal.

Jmenovaný pan učitel Václav Vokálek odebral se na věčnost dne 6. m. března l. 1863 a pochován jest na hřbitově zdejším.“

Gotthard Bedrníček, jak sám uvádí, přistěhoval se do Krut 21.6.1863 a působil zde 25 let, až do roku 1888, kdy odešel na odpočinek. Z pomocníků tu nejdéle vydržel Jan Krafka (1878-1888).

Počty žáků, kteří navštěvovali tuto novou školu, známe z roku 1861. J. Procházka vypátral v kolínském městském archívu fassí (příznání příjmů) Václava Vokálka, který uvádí 200 žáků – nejvíce z Radlic (46, oproti 30 z Horních Krut).

Z tohoto fassí vyčteme i „přiškolená místa: Kruty Horní, Dolní, Přestavky, Oujezdec, Březinky, Hryzel, Bohouňovice a Kachnilouž.“⁸⁾

Za Bedrníčka byly stavy žáků následující: 1868 – 217 žáků
1881 – 276 žáků
1888 – 268 žáků.

Tento vzrůstající počet žáků si vynutil **rozšíření školy na čtyřtřídní**. Roku 1885 bylo k severní straně budovy **přistavěno nové křídlo**, v němž byly dvě učebny a dva pokojíky pro učitele. Stavba byla zahájena 1.května 1885 a od 1.února 1886 se už v jedné nové třídě vyučovalo. Od nového roku 1887 se pak vyučovalo ve všech čtyřech třídách. Touto přístavbou, která byla na žádost místní školní rady vysvěcena 3.října 1886 vikářem Karlem Hodinářem, **získala budova v podstatě dnešní podobu.**

Roku 1888 požádal řídící učitel Gotthard Bedrníček o penzionování a místní školní rada na svém zasedání 7.června 1888 měla rozhodnout o jeho nástupci. Zápis o tomto konkurzu se zachoval v jednací knize, která je též uložena v archívu školy.⁹⁾

Hlavní slovo měl farář **Josef Buchar**, který také bezesporu patří k osobnostem, jež se výrazně zapsaly do historie zdejší školy, a proto si zaslouží několik slov.

Do Krut přišel v roce 1878 a působil zde téměř 35 let, až do své smrti v roce 1912. Ještě řídící učitel Bedrníček jeho příchod zaznamenal ve školní kronice: „Hned na jaře roku 1879 vzal před se jmenovaný pan farář velkou úlohu, a nechal pod farní zdí, kde někdy háj býval, v celé této skalní poloze, jámy pro stromy dělati a ještě toho jara, bylo přes 900 stromků rozličného druhu vysázeno.“¹⁰⁾ Kromě pěstování stromů učil své farníky po dlouhá léta s láskou včelařit. „Největší jeho vášní bylo léčení vodou podle metody faráře Kneippa ... Míval v létě na faře malé sanatorium, kde vodoléčbou (chůzí v rose, omýváním) vracel mnohým lidem ztracené zdraví.“¹¹⁾

Traduje se, že byl velmi rozporuplný – mimořádně obětavý, kde mohl pomoci, ale i nesmírně autoritativní a tvrdý, dnes bychom řekli „konfliktní typ“. Dodnes nebyla zapomenuta např. „aféra způsobená vyhozením a rozbitím obrazu J.A.Komenského panem farářem“ v roce 1893, kterou opakovaně projednávala místní školní rada,¹²⁾ či spor o opravu fary, který měl dohru až u soudu.

8) Z rodného kraje, str. 234 – 236

9) „Kniha protokolní místní školní rady“ – vedena od r. 1885, protokol na str 11-12

10) na straně 3

11) J. Procházka, str. 231

12) školní kronika, str. 30 a protokol školní rady na str. 37 – 38

Ale zpět do roku 1888!

Důležitost volby nového řídícího učitele uvedl farář Buchar slovy:
„ **Jako dobrý učitel jest k blahu obci, tak zlý jest jí ku zkáze.**“

Jeho přičiněním byl pak ze čtyř uchazečů jednohlasně zvolen

František Smolák.

Zemskou školní radou byla tato volba potvrzena 18.8.1888 a je zřejmé, že těchto „pět osmiček“, které datum obsahuje, bylo pro celé Hornokruško šťastných. „ Jeho téměř dvacetiletá práce byla požehnáním nejen pro školu, ale i pro kraj, na jehož kulturním a hospodářském povznesení Smolák neúnavně pracoval.“¹³⁾ Povznesl na vysokou úroveň chrámovou hudbu,¹⁴⁾ stál u zrodu Besedy „Vrchlický“ i dalších spolků.

Jako první začal systematicky a podrobně vést školní kroniku, včetně statistického přehledu, a proto máme dodnes o škole zachováno mnoho zajímavých informací.

Počet žáků za jeho působení dosáhl rekordu – 339 v roce 1891 a až do konce století nepoklesl pod 300!

Přesto, že škola přístavbou z roku 1885 zdvojnásobila svoji kapacitu, byly koncem století opět třídy přeplněny a Smolák po řadu let naléhavě, avšak marně, žádal o rozšíření školy. Protože do první třídy chodily jen děti šestileté, ve vyšších třídách s odděleními bývalo i hodně přes 80 dětí, podle „sezóny“.

Novela školského zákona z roku 1881 totiž umožňovala rodičům starších žáků požádat o tzv. úlevy, kdy děti končily se školou začátkem května a vrátily se tam až v listopadu, když skončila pastva. Byly to většinou chlapci, kteří „školu neviděli“ vlastně celého půl roku, a když přišli, bývali obvykle postrachem. V zimních měsících zase docházku ze vzdálenějších obcí často znemožňovalo počasí, občasné epidemie nemocí, apod. Přesto v této době škola žila bohatým životem s množstvím slavností, loutkových i divadelních představení, které děti se svými učiteli pořádaly a které jsou v kronice podrobně zaznamenány.

František Smolák zemřel předčasně, 12.12.1907, a do konce školního roku byl správou školy pověřen učitel **František Tuček.**

Od 1.září 1908 byl jmenován **Josef Cihlář**, který byl řídícím učitelem až do 31.8.1922, kdy odešel na odpočinek po 45 letech služby ve školství.

Za jeho působení se zmenšil obvod školy o Hryzely, když v roce 1910 byla otevřena dvoutrídni škola v Barchovicích, a o rok později o Komorce, které přešly do bližších Nučic. Přiškoleny naopak byly v roce 1914 Benátky, odkud je blíže do Krut než do Vlkančic.

13) J. Procházka, str. 236

14) Jeho syn, doc. PhDr. Jaroslav Smolák, byl po dlouhá léta dirigentem Hlaholu v Roudnici – J.Procházka, str. 238

Ke změně došlo také na faře – 25.8.1912 byl „slavně instalován“ farář Jan Divíšek, který vystřídal zemřelého Josefa Buchara.

Řídící učitel Cihlář provedl školu těžkým obdobím první světové války, kdy přišly na řadu opět úlevy od školní docházky, protože děti musely nahradit pracovní sílu svých otců, kteří narukovali.

Na frontu odešli i učitelé zdejší školy Jaroslav Hendrych a Ferdinand Málek, který zemřel již 17.prosince 1914 v ruském zajetí. Bylo mu pouhých 23 let. Po válce, dne 1.června 1919 byla v budově školy k uctění jeho památky slavnostně odhalena pamětní deska.¹⁵⁾

Děti se v té době podílely také na organizování nejrůznějších sbírek – sbíralo se ostružinové listí, jahodník, duběnky, vlna, kaučuk, peníze i kovy – dne 14.7.1917 byl na sbírku obětován i školní zvonek, vážící 1, 20 kg.

Vznik samostatného Československého státu přivítali žáci školy až dne 5.listopadu, kdy bylo obnoveno vyučování po epidemii chřipky. Vynahradili si to při prvním výročí ČSR slavností, při které vysázeli 28 pamětních lip v lese u Radlic nad Pytláckou roklí a rozdělali tři slavnostní ohně, u kterých zpívali. Druhý den pak následovala besídka.

Roku 1922 zakoupila místní školní rada domek č. 18 v sousedství školy a dala v něm upravit byty pro učitele.

Ve školním roce 1922/23 byl po odchodu Josefa Cihláře správou školy pověřen nejstarší člen sboru, který za války bojoval jako poručík na italské frontě, **Ludvík Zeman**.

Od září 1923 byl však řídícím učitelem jmenován **Alois Píša**, který setrval v čele školy po tři roky. Byla to doba „velkých plánů“, ale i skutečného stavebního rozmachu. V roce 1924 byla za aktivní pomoci učitelů postavena Sokolovna, dále naplánována stavba „náležitých“ vodovodu a dokonce „místní školní rada zdejší usnesla se stavěti novou školní budovu pro trojtřídní občanskou a trojtřídní školu obecnou.“¹⁶⁾ Bohužel, zůstalo jen u plánů. Za zmínku však stojí, že v tomto roce žádaly i Radlice o stavbu samostatné jednotřídní školy. Po vleklém sporu s ostatními obcemi, náležejícími k hornokrušské škole, byla stavba povolena až v roce 1927, ale nikdy k ní již nedošlo.

V těchto letech nastal také velký odliv zdejších farníků do nově vzniklé tzv. „Československé církve“ - až 30% školních dětí, který zřejmě do jisté míry zapříčinil svým necitlivým jednáním tehdejší farář Josef Ježek.

15) kronika, str. 133

16) kronika, str. 153

Roku 1926 se vrátil do vedení školy **Ludvík Zeman**.

Nejstarší pamětníci mají jeho jméno jistě spojeno především se stavbou Sokolovny (zvláště krásného dřevěného stropu), ale snad nebylo zapomenuto ani jeho vlídné jednání s nejmenšími školáčky, či krásná úprava školních zahrádek, o kterou po celou dobu svého působení (16 let) velice dbal.

Roku 1932 bylo nařízeno, aby „pro malý počet školou povinných dětí byla škola dočasně organizována jako trojtřídní.“¹⁷⁾

Ten „malý počet dětí“, které se musely vejít do tří tříd byl 123 ! a „dočasnost“ trvala až do roku 1938, tedy celých šest let. Opakovaně podávané žádosti o rozšíření školy byly zamítány, a to i při počtu žáků 143.

V roce 1936 byl Ludvík Zeman na vlastní žádost přeložen a pro školní rok 1936/37 byl zatímčím řídicím učitelem ustanoven **František Dvořák**. Jeho zápisem končí nejstarší kronika školy.

Dvořákův nástupce **Josef Jareš** založil další kroniku. Opatřil ji pěkným titulním listem s vlastní kresbou školní budovy a nazval ji **Pamětní kniha obecné školy v Horních Krutech od r. 1938**. Ze zápisů však už vycítíme předválečnou atmosféru. Roku 1938 se mu ještě podařilo rozšířit školu znovu na čtyřtřídní, ale školní rok 1939/40 s vyhlídkou na válku a s mimořádně krutou zimou, byl zřejmě kritický. Jareš píše, že nepamatuje tak nepříznivé podmínky pro školní práci. Od 31.ledna 1940 byl dán do trvalé výslužby, v pouhých 55 letech.

Vystřídal jej **Jaroslav Pavlík**, který nejprve pokračuje v líčení útrap dlouhé a tuhé zimy, jaké není pamětníka a kdy nebylo téměř možné vyučovat, a koncem školního roku podle nařízení tuto kroniku uzavírá a od nového školního roku zakládá další.

Úvod knihy, nazvané jednoduše **Školní kronika**, tvoří krásným jazykem i písmem napsaná charakteristika kraje a obce, popis školní budovy a stručný přehled historie školy.

Další zápisy jsou však už poznamenány neradostnou realitou válečného období – zákaz přijímání Židů, povinné prohlášení učitelů o árijském původu a zkoušky z němčiny, pro žáky zprvu nepovinná a pak stále větším počtem hodin dotovaná povinná výuka němčiny, dvojjazyčná razítka a školní zprávy (vysvědčení), zákaz vyučování dějepisu, opakovaná totální nasazování učitelů na jinou práci, a to včetně řídicího učitele Pavlíka (zastupovali ho pak Jaroslav Kašík a koncem války Josef Brož) a mohli bychom pokračovat dále, např. ve výčtu nejrůznějších úsporných opatření.

Některá nařízení z té doby dnes působí až kuriózně – např. zavedení břídlícových tabulek (1940) či padesátiminutových vyučovacích hodin (1943).

17) kronika, str. 179

V roce 1941 byl zvýšen limit žáků na třídu z 45 na 60 a škola byla znovu zredukována na trojtřídní. Byla to však zřejmě záležitost pouze formální, protože občas se dokonce stávalo, že na celé škole zůstal jen jediný učitel, a byla i období, kdy se nevyučovalo vůbec a žáci si pouze chodili do školy (či jinam) pro úkoly.

V březnu 1945 byla budova školy zabavena pro uprchlíky z říšského území (7.3. – 19.4.) a 12.května 1945 obsazena Sovětskou armádou – do 3.6.1945.

Po válce pak odešlo 20 žáků do okolních „měšťánek“ a ve školním roce 1945/46 měla být škola organizována jako trojtřídní s pěti ročníky a 82 žáky. Z důvodů dalších nařízených přesunů učitelů se opět učilo všelijak, až byla škola od 17.12.1946 oficiálně zredukována na dvojtřídní.

V té době ale už stála v čele školy celý rok první žena: **Helena Vokounová.** Převzala správu školy 8.12.1945, když Jaroslav Pavlík odešel do pohraničí, a vedla školu až do roku 1950, kdy byla přeložena do Třebovle.

Její zápisy v kronice jsou emotivní, ale velmi pěkné – např. líčení oslavy 6.3.1946 u pomníku T.G.Masaryka, kdy „malá žačka I.třídy Dáša Hošková s kytičkou v ruce děkovala ...“, či o rok později akademie výborné úrovně se skladbami Smetanovými, Dvořákovými, aj. a s recitací žáků.

V kronice zaznamenala také důsledky mimořádně suchého léta roku 1947 (psáno 15.srpna): „Následkem dlouhotrvajícího sucha uschly ve školní zahradě květiny a trávník byl sluncem úplně sežehnut. Břízky ve školní zahradě zežloutly a již v srpnu jejich listí opadalo. Zahrada činí dojem jako v listopadu.“¹⁸⁾

Školní rok 1948/49 byl prvním rokem jednotné školy a **obecná škola byla přejmenována na národní.** V letech 1950 – 1953 byla ředitelkou národní školy, která měla ve dvou třídách přes 70 žáků, **Helena Cháberová.**

Od 1.12.1948 byla zřízena (3.ledna 1949 slavnostně otevřena) **Střední škola v Horních Krutech.** Zprvu byla trojtřídní, od následujícího roku pak čtyřtřídní s počty žáků také přes 70. Ředitelem střední školy byl **Alois Volný.**

Obě školy tak fungovaly souběžně až do roku 1953, kdy byla zavedena osmiletá povinná školní docházka a sloučením národní a střední školy vznikla **Osmiletá střední škola** s ředitelem Volným.

Počet žáků v dalších letech postupně klesal ze 120 v pěti třídách až téměř ke stovce žáků ve čtyřech třídách, po dvou na každém stupni.

Ředitele Volného v roce 1961 vystřídal **Jan Slavíček**, který své úsilí zaměřil především na rozšíření počtu tříd pro vyšší stupeň školy. V této době už to byla **Základní devítiletá škola**, povinná docházka byla opět prodloužena a počet žáků se tím zvýšil na 122. V následujícím školním roce byli již žáci 6. – 9. ročníku vyučováni v samostatných třídách, žáci 1. – 5. ročníku ve třech třídách.

Toto uspořádání bylo pro školu ideální, obstálo po dobu příštích dvaceti let a zachovalo se až do roku 1983, kdy byl druhý stupeň školy v Krutech zrušen.

Roku 1963 se stala ředitelkou **Jaroslava Hellerová**. Převzala školu se 123 žáky a s vyřešenou organizační strukturou. Vedla ji plných 13 let. Zaměřila se především na vybudování odborných pracoven a na jejich vybavení množstvím nových a moderních pomůcek. Podařilo se jí stabilizovat pedagogický sbor a to mělo velký vliv na pracovní ovzduší školy a kvalitu výuky. Přínosem bylo i zřízení školní jídelny a školní družiny. K hlavní budově byly připojeny prostory sousedních domků číslo 17 a 18, kde byly umístěny dvě třídy, školní kuchyň a jídelna, družina a dílny. Za zmínku stojí i vybudování nového sociálního zařízení.

Když Jaroslava Hellerová odešla v roce 1976 do důchodu, nastoupil na její místo **Miroslav Schilk**, dosavadní učitel této školy. Stejně jako jeho předchůdci se snažil školu udržet na vysoké úrovni po stránce technické i pracovní. Ve spolupráci s MNV a patronátním JZD byla budova školy důkladně zrekonstruována: vyměněna okna, střecha pokryta novou krytinou, zavedeno elektrické vytápění. Nová fasáda pak doslova omladila budovu tenkrát již skoro stotřicetiletou.

Začátkem osmdesátých let se však stále naléhavěji objevoval problém: počet dětí nezadržitelně klesal. Představitelé obce i ředitel školy se snažili získat další žáky rozšířením obvodu školy. Bylo jednáno s občany ze Skvrňova a Církvíce. Snaha vyzněla naprázdno.

Když počet žáků klesl pod 80, nadřízené orgány rozhodly uzavřít vyšší stupeň školy a ponechat v Horních Krutech pouze žáky čtyř ročníků prvního stupně, vyučované ve dvou třídách. To vše se uskutečnilo v roce 1983. Znamenalo to pro naši školu návrat o 34 roků zpět. Učitelé, děti i občané Hornokrutska toto opatření nesli velmi těžce.

Ve školním roce 1983/84 byla do funkce ředitelky dvojtřídní ZŠ Horní Kruty ustanovena **Květoslava Slavíčková**, dlouholetá učitelka této školy, která patřila vždy mezi nejobětavější. Jako ředitelka působila v těžkém období po zrušení druhého stupně školy, přesto se snažila celých jedenáct let na škole vytvářet co nejlepší podmínky a atmosféru pro své žáky i učitele.

Když Květoslava Slavíčková v roce 1994 odešla do důchodu, stala se ředitelkou školy PaedDr. **Dana Oplová**, která vede dnes již trojtřídní školu s pěti ročníky prvního stupně základní školy.

Tolik tedy historie školy.

Je jisté, že měla štěstí na obětavé kantory (a to snad v každé době), přestože pro svoji odlehlost byla považována (či snad stále je ?) za jedno z nejhorších míst na okrese. V minulosti byla dokonce zneužívána jako „přestupní stanice“ na kolínský okres. Možná proto se tu učitelé střídali častěji než na jiných školách.

Zdá se, že škola měla také štěstí na šlechetné a štědré patrony – i když z některých zápisů v kronikách naopak vycítíme často i hořkost až marnost snahy o zvelebení školy.

To však rozhodně neplatí pro dobu nedávno minulou ani pro současnost, kdy škola stojí v popředí zájmu obecního úřadu.

Z této skutečnosti čerpáme naději, že hornokruťská škola má nejen svoji zajímavou a pestrou minulost, ale že má snad také budoucnost.